

ศาสตร์การออกแบบ Prompt

เพื่อสร้าง Skill ให้ AI

“อย่าคิด Prompt ก่อนคิด Skill”

อาจารย์เปี้ยก อภินันท์ สิริรัตนจิตต์

- ปริญญาเอก (ทศ.ด.) หลักสูตรและการสอน (Candidate)
- ปริญญาโท (ท.ม.) หลักสูตรและการสอน
- ปริญญาตรี (พร.บ.) ปรัชญา เกียรตินิยมอันดับ 2

ศาสตร์การออกแบบ Prompt เพื่อสร้าง Skill ให้ AI
"อย่าคิด Prompt ก่อนคิด Skill"

อาจารย์เป๊ยก
อภินันท์ สิริรัตนจิตต์

รายการบรรณานุกรม

อภินันท์ สิริรัตนจิตต์. (2569). ศาสตร์การออกแบบ Prompt
เพื่อสร้าง Skill ให้ AI.
สงขลา: AP Book and Infopreneur.

พิมพ์ครั้งที่ 1: กันยายน พ.ศ. 2569
จำนวน 166 หน้า
ราคา 125 บาท

Prompt ไม่ใช่เพียงคำสั่ง

ในหนังสือเล่มนี้ เราจะมอง Prompt ในอีกมุม
หนึ่ง Prompt คือเครื่องมือในการออกแบบพฤติกรรม
การทำงานของ AI

คำนำ

ในช่วงเวลาที่ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างรวดเร็ว คำว่า“Prompt” กลายเป็นคำที่ผู้คนให้ความสนใจมากขึ้น หลายคนเริ่มเรียนรู้วิธีเขียนคำสั่งให้ AI สร้างข้อความ สรุปข้อมูล วิเคราะห์เอกสาร สร้างภาพ วางแผนงาน หรือช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่เมื่อใช้งานไปสักระยะหนึ่ง เราอาจพบคำถามสำคัญว่า **ทำไม Prompt บางชุดจึงให้ผลลัพธ์ที่ดี ในขณะที่บางชุดกลับทำให้ AI ตอบไม่ตรงความต้องการ?** และคำถามที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ **เราจะทำอย่างไรให้ AI ไม่เพียงแค่ “ตอบคำถามได้” แต่สามารถ “ทำงานเป็น” ในลักษณะที่เราต้องการได้อย่างต่อเนื่อง?**

หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากความสนใจต่อคำถามดังกล่าวผมมองว่า การใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้อยู่ที่การจดจำ Prompt จำนวนมาก หรือการค้นหา Prompt สำเร็จรูปมาใช้ซ้ำ ๆ แต่อยู่ที่ **ความสามารถในการคิดและออกแบบ Prompt ให้สัมพันธ์กับทักษะ หรือ Skill ที่เราต้องการให้ AI แสดงออกมาดังนั้นแนวคิดสำคัญของหนังสือเล่มนี้จึงไม่ใช่ “จะเขียน Prompt อย่างไร?” เพียงอย่างเดียว แต่คือ**

“เราต้องการให้ AI ทำอะไรได้ และเราจะออกแบบการฝึกอย่างไรให้ AI สามารถทำสิ่งนั้นได้ดี?” ผมเรียกแนวคิดนี้ว่า Prompt Thinking หรือ “การคิด Prompt” ซึ่งเป็นการมอง Prompt ในฐานะเครื่องมือสำหรับออกแบบกระบวนการทำงาน พฤติกรรม และทักษะของ AI

หนังสือเล่มนี้จึงพยายามพาผู้อ่านก้าวจากการเป็นเพียง **ผู้ใช้ Prompt** ไปสู่การเป็น **ผู้ออกแบบ Skill** ให้ AI เริ่มจากการทำความเข้าใจว่า Skill หนึ่ง ๆ ประกอบด้วยอะไร ต้องใช้ความรู้แบบใด ต้องมีกระบวนการทำงานอย่างไร ต้องกำหนดกฎหรือข้อจำกัดอะไร ต้องมีตัวอย่างเพื่อเป็นต้นแบบหรือไม่ และที่สำคัญ เราจะตรวจสอบได้อย่างไรว่า AI สามารถทำ Skill นั้นได้ดีเพียงใด เมื่อคิดได้เช่นนี้ Prompt จะไม่ใช่เพียง “ประโยคคำสั่ง” อีกต่อไป แต่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการออกแบบการทำงานของ AI ผมหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะไม่ได้ทำให้ผู้อ่านมี Prompt เพิ่มขึ้นเพียงจำนวนหนึ่ง แต่จะทำให้ผู้อ่าน **คิด Prompt ได้ดีขึ้น** และสามารถสร้าง Prompt ที่เหมาะสมกับงานของตนเองได้ แม้จะเป็นงานที่ไม่เคยมีใครสร้าง Prompt สำเร็จรูปไว้ให้ก็ตามเพราะท้ายที่สุดแล้ว **คนที่ใช้ AI ได้เก่ง ไม่ใช่คนที่มี Prompt มากที่สุด** แต่คือคนที่รู้ว่า “จะฝึกให้ AI ทำงานอย่างไร”

ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่เปิดโอกาสให้
หนังสือเล่มนี้ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และ
การเดินทางเข้าสู่โลกของ AI

อาจารย์เปี้ยก
อภินันท์ สิริรัตนจิตต์

คนที่ใช้ AI ได้เก่ง ไม่ใช่คนที่มี Prompt มากที่สุด
แต่คือคนที่รู้ว่า “จะฝึกให้ AI ทำงานอย่างไร”

สารบัญ

บทนำ	1
ภาค 1 — เข้าใจ AI Skill	7
บทที่ 1 AI ทำงานอย่างไร	8
บทที่ 2 Prompt คืออะไรในมุมมองใหม่	10
บทที่ 3 Prompt กับ Skill แตกต่างกันอย่างไร	13
บทที่ 4 Skill ของ AI เกิดขึ้นได้อย่างไร	16
ภาค 2 — เรียนรู้การคิด Prompt	19
บทที่ 5 คิดก่อนเขียน Prompt	20
บทที่ 6 กำหนด Skill ที่ต้องการ	25
บทที่ 7 แยก Skill ใหญ่เป็น Skill ย่อย	30
บทที่ 8 ออกแบบกระบวนการทำงานของ AI	35
บทที่ 9 เปลี่ยนกระบวนการเป็น Prompt	40
ภาค 3 — ฝึก AI ให้ทำงานเป็น	45
บทที่ 10 Instruction	50
บทที่ 11 Context	52
บทที่ 12 Rules	54
บทที่ 13 Examples	58
บทที่ 14 Reasoning/Workflow	62
บทที่ 15 Feedback	67
บทที่ 16 Evaluation	71
บทที่ 17 Prompt Refinement	75

ภาค 4 — สร้าง AI Skill จริง	80
Skill 1	
สร้าง AI นักวิเคราะห์	81
Skill 2	
สร้าง AI นักเขียน	88
Skill 3	
สร้าง AI ครู	91
Skill 4	
สร้าง AI นักวิจัย	94
Skill 5	
สร้าง AI ผู้ช่วยวางแผน	97
Skill 6	
สร้าง AI ผู้ตรวจสอบคุณภาพ	99
บทส่งท้าย	103
ภาคผนวกพิเศษ	104
เกี่ยวกับผู้เขียน	

บทนำ

จากการ “สั่ง AI” สู่การ “ฝึก AI ให้ทำเป็น”

หากย้อนกลับไปในช่วงแรกที่คุณเริ่มใช้งาน ChatGPT และ AI Generative อย่างแพร่หลาย คำแนะนำที่เราได้ยินอยู่เสมอคือ **“ต้องเขียน Prompt ให้ดี”** จึงเกิดคำแนะนำมากมาย เช่น ให้กำหนด Role ให้ AI ให้บริบทที่ชัดเจน ระบุรูปแบบผลลัพธ์ กำหนดข้อจำกัด หรือใช้ตัวอย่างประกอบ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีประโยชน์และเป็นพื้นฐานสำคัญของการใช้ AI แต่เมื่อเราก้าวไปอีกระดับ เราจะพบว่าเรื่องสำคัญไม่ได้อยู่ที่การเขียน Prompt เพียงหนึ่งครั้ง คำถามที่น่าสนใจกว่าคือ **เราจะออกแบบ Prompt อย่างไร เพื่อให้ AI สามารถทำงานบางอย่างได้อย่างมีระบบ?** และถ้าเราต้องการให้ AI มี “Skill” เฉพาะด้าน เช่น เป็นผู้ช่วยวิจัย เป็นนักวิเคราะห์ข้อมูล เป็นนักออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยเขียนบทความ หรือเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพงาน เราจะต้องคิดอย่างไร? คำถามเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นของหนังสือเล่มนี้

Prompt ไม่ใช่เพียงคำสั่ง

ในมุมมองทั่วไป Prompt คือข้อความที่เราป้อนให้ AI เพื่อให้ AI สร้างคำตอบกลับมา แต่ในหนังสือเล่มนี้ เราจะมอง Prompt ในอีกมุมหนึ่ง **Prompt คือเครื่องมือในการออกแบบพฤติกรรมการทำงานของ AI** เมื่อเราเปลี่ยนมุมมองเช่นนี้ วิธีคิดเกี่ยวกับ Prompt ก็จะเปลี่ยนไปทันที แทนที่จะเริ่มต้นด้วยคำถามว่า “ฉันควรเขียน Prompt ว่าอะไร?” เราจะเริ่มต้นด้วยคำถามว่า “ฉันต้องการให้ AI มีความสามารถอะไร?” จากนั้นจึงถามต่อว่า “ความสามารถนั้นประกอบด้วยทักษะย่อยอะไรบ้าง?” “AI ต้องรู้อะไร?” “AI ต้องทำงานตามขั้นตอนใด?” “อะไรคือมาตรฐานของงานที่ดี?” “AI ต้องหลีกเลี่ยงอะไร?” “เราจะตรวจสอบได้อย่างไรว่า AI ทำงานได้ถูกต้อง?” เมื่อเราตอบคำถามเหล่านี้ได้ Prompt จะเกิดขึ้นจากกระบวนการคิด ไม่ใช่เกิดจากการเดาสุ่มประโยชน์คำสั่ง

อย่าคิด Prompt ก่อนคิด Skill แนวคิดสำคัญที่สุดของหนังสือเล่มนี้สามารถสรุปได้เพียงประโยคเดียวว่า “อย่าคิด Prompt ก่อนคิด Skill” สมมติว่าเราต้องการให้ AI “วิเคราะห์งานวิจัย” หากคิดแบบทั่วไป เราอาจเขียนว่า “ช่วยวิเคราะห์งานวิจัยนี้ให้หน่อย” แต่ถ้าคิดในระดับ Skill เราจะพบว่า “การวิเคราะห์งานวิจัย” ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

เช่น การระบุปัญหาวิจัย การตรวจสอบวัตถุประสงค์ การพิจารณากรอบแนวคิด การวิเคราะห์วิธีวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือ การพิจารณาข้อมูล การตีความผล และการประเมินความสอดคล้องของข้อสรุป ดังนั้น เราจึงสามารถออกแบบกระบวนการให้ AI ทำงานเป็นขั้นตอน **รับข้อมูล → ทำความเข้าใจ → จำแนก → วิเคราะห์ → ตรวจสอบ → สังเคราะห์ → ประเมิน → ปรับปรุง** จากนั้นจึงเปลี่ยนกระบวนการดังกล่าวให้กลายเป็น Prompt นี่คือการแตกต่างระหว่าง “การเขียน Prompt” กับ “การคิดเพื่อออกแบบ Prompt” จาก Prompt สู่ Skill

Skill ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพราะเราสั่ง AI ให้ทำงานหนึ่งอย่าง แต่เกิดจากการกำหนดองค์ประกอบของการทำงานอย่างเป็นระบบ

หนังสือเล่มนี้ จะชวนผู้อ่านพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

ความรู้ (Knowledge)

AI ต้องรู้อะไร

คำสั่ง (Instruction)

AI ต้องทำอะไร

กระบวนการ (Process)

AI ต้องทำอย่างไร

กฎและข้อจำกัด (Rules & Constraints)

AI ต้องทำตามเงื่อนไขใด

ตัวอย่าง (Examples)

งานที่ดีมีลักษณะอย่างไร

ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback)

เมื่อ AI ทำผิด เราจะบอกให้ปรับปรุงอย่างไร

การประเมิน (Evaluation)

เราจะรู้ได้อย่างไรว่า AI ทำได้ดี

เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้ถูกออกแบบอย่างเหมาะสม เราจะสามารถเปลี่ยน Prompt จากคำสั่งธรรมดาให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ ระบบฝึก Skill ให้ AI

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้สอนให้จำ Prompt

โลกของ AI เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เครื่องมือที่เราใช้ในวันนี้อาจมีความสามารถหรือรูปแบบการทำงานแตกต่างไปในอนาคต ดังนั้น หากหนังสือเล่มนี้สอนเพียง Prompt สำเร็จรูปจำนวนมาก หนังสือเล่มนี้อาจมีประโยชน์ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่เมื่อบริบทเปลี่ยน Prompt เหล่านี้้อาจไม่ตอบโจทย์อีกต่อไป

สิ่งที่มีคุณค่ากว่าคือ **วิธีคิด** หากผู้อ่านสามารถวิเคราะห์งาน แยก Skill ออกเป็นองค์ประกอบ ออกแบบกระบวนการ และสร้างเกณฑ์ประเมินได้ ผู้อ่านก็สามารถสร้าง Prompt ใหม่ได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะใช้ ChatGPT, Claude หรือ AI รุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในอนาคต นี่จึงเป็นเหตุผลที่หนังสือเล่มนี้ให้ความสำคัญกับคำว่า “คิด” มากกว่าคำว่า “จำ” เราไม่จำเป็นต้องจำ Prompt เป็นร้อยเป็นพันชุด แต่เราควรเรียนรู้ว่า **เมื่อเจองานหนึ่งงาน เราจะคิดอย่างไรเพื่อออกแบบ Prompt ที่ทำให้ AI ทำงานนั้นได้ดีที่สุด และเมื่อคิดได้ เราก็สามารถสร้าง Prompt ของเราเองได้เสมอ**

เส้นทางการเรียนรู้ในหนังสือเล่มนี้

ตลอดทั้งเล่ม ผู้อ่านจะค่อย ๆ เดินทางจาก **ผู้ใช้ AI ไปสู่ ผู้คิด Prompt** จากนั้นไปสู่ **ผู้ออกแบบ Prompt** และท้ายที่สุดคือ **ผู้ออกแบบ Skill** ให้ AI เส้นทางการนี้ได้ต้องการให้เรากลายเป็นโปรแกรมเมอร์ และไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีขั้นสูง แต่ต้องการให้เรา รู้จัก “คิดอย่างเป็นระบบ” เพราะ AI มีความสามารถมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ความสามารถของ AI จะถูกนำมาใช้ได้ดีเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ในการ **กำหนดเป้าหมาย ออกแบบกระบวนการ และประเมินผลลัพธ์**

หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้ถามว่า“AI ทำอะไรได้บ้าง?”เพียงอย่างเดียวแต่จะชวนผู้อ่านถามคำถามที่สำคัญกว่า “เราจะออกแบบการทำงานอย่างไรเพื่อให้ AI ทำสิ่งที่เราต้องการได้ดีขึ้น?” เมื่อเราตอบคำถามนี้ได้ เราจะเริ่มเข้าใจว่า Prompt ไม่ใช่จุดจบของการใช้ AI แต่คือจุดเริ่มต้นของการออกแบบ Skill ให้ AI

ภาค 1 — เข้าใจ AI Skill